

1. Michaelis / Joh. Georg / diff. de viro stante
inter Myrtos, Halle 1739.

2. Moller / Christoph Gottf. / diff. de genuina
vorum xarakter et ypostasi notione,
Lippie 1738.

3. Mosheim / Joh. Laur. / diff. de Jesu Christo
vindice dogmatis de mortuorum ad
vitam reditu, Helmst. 1740.

4. Müller / Gottfr. Ern / diff. de papolatris.
Lippie 1726.

Müller / phil. / diff. de jure Dei in Homines,
Jena ~~1767~~ 1701.

diff. de regno Israelii restaurato,
do, Jena 1704.

7. crocodilus lachrimans, Jena 1733

8. diff. de Jesu Christo deandropo, Jena
1704

9. ... / Cusp. Gottfr. / diff. de gloria
... mundi Jena 1661.

m. 16
DISPV TATIO THEOLOGICA,
QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE REGIO,
FRIDERICO AVGVSTO,
ELECTORATVS SAXONICI HEREDE,
DE
ΑΠΟΘΕΩΣΕΙ
FANATICORVM,

PRAESIDE
DN. IO. GEORG. NEVMANNO,

S.S. THEOL. DOCT. EIVSDEMQUE PROF. PVBL.
ALVMN. ELECT. EPHORO, ACAD. BIBLIOTH.
H. T. DECANO,

*PRO LOCO INTER CANDIDATOS THEOL.
OBTINENDO,*

D. XII. CAL. FEBR. A. MDCCVI

TVEBITVR

M. GOTTFR. SCHOENING,
ORD. PHIL. ASSESS.

VITEMBERGAE,
Apud IO. CHRISTOPH. TZSCHIEDRICHVM,
Recusa 1737. (3)

DISPUTATIO THEOLOGICA

REGTORI MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO ELECTORI

FRIDERICO AUGUSTO

ELECTORATI SAXONIAE

DE
A P O T H E T I
T A N A T I C O R U M

P R A E S I D E

DR. JO. GEORG. NEUMANN

PH. D. ET DOCT. PUBL. ET
ALUMNI REG. TEMOR. ACAD. HALLEN.
H. DECANO
P. D. XCO. INTER CANDIDATOS THEOL.
ORDINAND.
D. XII. CAL. FEBR. A. MDCCCL.

T V E R S I T A T I

M. GOTTFR. SCHOENING

ORD. P. D. H. D. 1777

IN T E M P O R E
A. D. IO. CHRISTOPH. T. S. S. C. H. I. E. R. I. C. H. I. M.
P. R. O. F. 1777

(2)

§. I.

Um otii nonnihil dedissem hactenus
perquirendae, quae hodie Ecclesiam
infestat, Theologiae Mysticae; equi-
dem animus erat, famosam illam de
ἀποθεώσεσσι, partem paulo explicare
copiosius, & a vera illa *reduntione cum*
Deo, quam sacrae nobis literae inculcant, luculentius
distinguere: sed tamen, cum non opinanti succe-
deret uberrimis rerum leges, adeoque vel ipsa me co-
pia redderet inopem, aut certe distringeret, mutato,
per rationem temporis consilio, delineare potius sum-
ma huius argumenti capita placuit, quam singula per-
sequi, & ad calculum in praesenti, revocare.

§. II.

Pervetusta vox *ἀποθεώσεως* est, & in Paganorum
scholis primum enata, quibus *ἀποθεώσαι*, *εὐαγγελιστάς*
ac *θεοποιήσαι* promiscuo fere usu, dicuntur illi, qui
vel ob generis splendorem, vel virtutis & meritorum
gloriam in Deorum censum, prout suggererat olim
superstitio, referebantur. Postmodum vero a scri-
ptoribus mysticis, qui ex Gentilium placitis, & Pro-
phet-

phetarum oraculis, unum quoddam Religionis chaos conflaverant, in Ecclesiam invec̄ta est, sic, ut observante Casaubono, vox Θεωθῆναι Deum fieri, familiaris fuerit cum Patribus piis, tum præcipue Dionysio Areopagita. Ex I. ad Baron. Sect. 10. p. 61. Imprimis autem a Macario, illo Fanaticorum ocello, sensu mystico usurpatur, quando de eo, qui pravos superat affectus, inquit, ἀποθεῖται ὁ τοῖστος καὶ γίνεται υἱὸς Θεοῦ, talis deificatur, & sic Filius Dei, Homil. XV. & alibi, ἀποθεῖται ὁ ἀνθρώπος & deificatur homo, Homil. XXVI. id quod ex mente ejus tantundem est, ac eis Θεὸν φύσει μεταβάλλεισθαι, in naturam Divinam commutari; Homil. XXXIV. Hunc igitur Auctorem, in vicinis scholis tanto in pretio haberi, & vel omnibus Ecclesiæ Doctoribus præferri, non est, quod miremur; quando mysticis non nisi mystica placent; & similes, quod est in proverbio, amant labra lactucas.

§. III.

Neque vero hoc tantum verbo, suum illud mysterium exhauriri posse, credunt mystici; sed uti perverse religiosi sunt, sic perversis admodum horridisque & ex alto profectis supercilio, vocabulis, suam involvunt doctrinam. Itaque modo, per unionem et communionem nostri cum Deo, modo per Deificationem & Christificationem, modo per statum Deiformem illam edisserunt. Aliquando de conversione nostri in suam orig., de immersione sui in spiritum increatum, de consummata ascensione in Deum, de abyssali cum Deo identificatione; de transformatione in Deum, vel Christum, de experimentalibus, ecstasica, simplicitate, essen-

essentialem, imo superessentiali ac superexcellentiſſima, vel ſuperintellectuali conjunctione noſtri cum Deo, de amore Deifico, de confricatione Deifica, (de unſione Divin. & quæ hujusmodi ſexcenta ſunt, nugantur. Quibus, ſi ex Taulero, Weigelio, Schvvenkfeldo, Paracelſo & Bœhmio quædam farrago accederet, quid tandem, ad condendum Lexicon Latino - Germanico Barbarum crederes deſuturum? Giſbertus itaque Voëtius de hoc argumento agens, non parum indignatur, terminos his Auctoribus uſurpari, nec ſcripturarios, nec genuinos philoſophicos, ſed metaphoricos, hyperbolicos aut catachreſticos, & quaſi Spagirico-Hermeticos, & Platonico-Ariſtorelicos cap. III. de Exercit. Piet. p. 80. Et cauſa omnino eſt, cur deſtemur cum Apoſtolo *βεβηλεις τας νενοφωνας profanas illas vocum inanitates*, ceu *ἀντιθέσεις τῆς ψευδιωνύμης γνώσεως*, i. e. aſſertiones falſæ ſapientię, quæ divinæ e diametro adverſantur, 1. ad Tim. VI, 10, conf. 1. ad Cor. I, 17. c. II, 14.

§. IV.

Jam, per leges Methodi, pergendum erat ad Definitionem hujus Apotheoſeos. Sed quam mihi chimeræ definitionem dederis, aut quam ſaltem deſcriptionem *φαντασμάτων, δια γίνεται κατά τῆς ὕψους*; Sane Philoſophos æque ac Theologos hanc talem operam deſugere, neminem later. Eſt tamen, ſi quod ex mente Spiritus S. de profano hoc commento ferendum judicium ſit, Apotheoſis illa, nihil aliud, quam *μυβήτευσις εἰς τὰ ἀόρατα*, ſeu irruptio in non viſa, in quæ homo amente carnis ſuæ fruſtra inflatus (*εἰκὴ*

A 3

Φυσις

Θεσιμνος ὑπὸ τῆς τοῦ ἱεροῦ σώματος αὐτοῦ) sub Angelorum
 humilitate et sanctimonia, magna vi, aliquando etiam
 per læsionem corporis (ἀφῆδια σώματος) contendit,
 ut palmam cum sibi, tum ipsis fidelibus intervertat;
 quæ totidem verbis ex Apostolo deprompta sunt *Col.*
II. 18. 23. Et profecto τὸ εὐβατίον prevalentis sen-
 tentiæ verbum est, illudque in solidum exprimit,
 quod mystici, per ascensionem in Deum, immersio-
 nem in Spiritum æternum, et nescio quem, Dei con-
 tactum edisserunt. Neque vero hæc tanta temeritas
 in hominem cadit, ex Sacris literis illuminatum, sed in
 carnis prudentia turgidum & mentis vertigine laboran-
 tem. Hujus enim est commentitiis quibusdam visis
 se oblectare, & quandam inde apud simplices & in-
 cautos gloriam venari: quo tamen ipso & palmam fi-
 dei interverti & brabeum salutis eripi mortalibus, quis
 neget? Ne tamen ex ipso Scriptore quodam mystico,
 hoc mysterium non explicetur; Est cognitio Dei per
 essentiam, ut disserit Carol. Hersentius, inter Diony-
 sii Interpretes non postremus, seu etiam Dei, ut in se
 ipso est experimentum; seu (adeo titubat in re non
 explorata) perfecta & exquisita Dei cognitio, super
 omnem aut sensus, aut mentis operationem, super affir-
 mationem, aut negationem, quæ intima essentia animæ,
 cum essentia Dei, unione & conjuncti, cum summa pace,
 silentio, & ignoratione perficitur. Definitio hæc (an de-
 finitio, quæ alterius definitiones indiget?) summa eorum
 est quæ a Dionysio hoc libro evolvuntur, quæ maxime
 consentiunt cum decretis, quæ non tantum Divini re-
 rum Mysticarum Scriptores, sed etiam Philosophi Plato-
 nici, super hoc Theologiæ genere scripta relique-
 runt. App. ad Dion. Areop. Theol. Myst. p. 13.

§. V.

Quodsi vero in monstrosae hujus ἀποθεώσεως natales paulo inquiramus altius; a primo malorum fonte, Diabolo, ejus arcessenda origo est, quippe qui verbo Divino contempto, nefarieque detorto, spe, cum sublimioris sapientiae, tum melioris fortunae, & conditionis illiciebat primos mortales. Equid autem ad seducendum miseros efficacius reperiri poterat, ipsi Deiformitatis persuasione? והיהם כאלהים ורעי ורעי יסוהו יסוהו יסוהו יסוהו יסוהו
 Gen. III, 5. Atque hæc illa πανουργία Serpentis infernalis erat, qua metuit Apostolus, ne in posterum quoque corrumpantur sensus fidelium, & a simplicitate fidei in Christum, abstrahantur. 2, Cor. XI. 3.

§. VI.

Nunc ante omnia investigandum nobis Principium cognoscendi est, seu prima illa hypothesis, ex qua hic error, ceterique omnes fluant, & in quam iterum redeant, sicque adeo, ubi res postulat, inde demonstrari queant. Κάθαρσις nonnulli, quae Mysti-
 corum prima ad Deum ascendendi scala est, ut principium allegant, quorum tamen sententias non adduco. Alii γνῶσιν ἑαυτῶν seu cognitionem sui, ut omnis Philosophiae, sic hujus imprimis doctrinae fundamentum constituunt: Δύνατον γὰρ γνῶσιν ἑαυτῶν γινώσκειν θεοῦ fieri potest, ut cognitione praeditus, evadat Deus, quae Clementis Alexandrini vox est, magni Ecclesiae Doctoris, sed Platonice studiis nimium immerfi. Strogon. L. IV, p. 534. Ita sui cognitionem Pythagorae & Platonis

nis Scholae, ut principium & fundamentum totius Philosophiae statuebant ut Holstenius refert. de vita Plat. c. III

§. VII.

Verum haec talia potius ad media hujus *αποδείξεως* retulerim, quandoquidem *ἐνεργητικῶς* se habere concipiuntur, ad sanctius illud confortium, cum Deo in eundem. Nobis in praesenti, de principio cognoscendi contentio est, quod *διανοητικῶς* ad universam illam impietatem paganorum rectius dijudicandum faciat. Neque vero alia, vel antiquior, vel ad demonstrandos ceteros errores idonea magis hypothesis suppetit, quam illa de duobus contrariis rerum principii, quorum alterum Dei, alterum Materiae nomine efferebant: alterique ipsius boni, alteri vero mali originem tribuebant, adeo, ut animam quoque ipsius Dei, corpus vero materiae sobolem, & illam quidem *ὁμοστίαν* seu coessentialem statuerent. Cum igitur animas hominum ex ipsamet essentia Dei effluxisse, & in corpus, velut quoddam mali ergastulum, conjectas fuisse fingerent Gentiles; igitur per quandam vitae disciplinam, certosque virtutum gradus, iterum illas purgari, ac perfici credebant possent, ut, vel in hac vita redunirentur cum Deo, & post obitum aliquando in ipsam divinae essentiae oceanum resfluerent, & sic denuo cum principio & fonte suo conjungerentur. Magnus in hac causa per omnem antiquitatem consensus est. Ita Socrates Apulejo interprete, mundi animam fontem omnium animarum, vocat, de Dogm. Platonis p. 32. Et cui non dictus Horatianus ille versiculus, de ani-

ma,

ma, seu divinae particula aerae? Pythagoreis autem in universum omnibus, Tullius hanc sententiam tribuit, & explicat praeclare: Dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere quodam necessitatis, & gravi opere perfungimur. Est enim animus caelestis ex altissimo domicilio depressus, & quasi demersus in terram, locum divinae naturae aeternitatisque contrarium (Adeo pulchre hypothesein de contrariis rerum principiis, cum origine animarum connectit,) sed credo Deos immortales sparsisse animos in corpora humana, ut essent, qui terras tuerentur, quique caelestium ordinem contemplantes imitarentur eum, vitae modo atque constantia. (Sic miseri, quibus noticia Servatoris deerat, ad vitae modum atque constantiam se recipiunt, & suam vel inde sperant salutem) Nec me solum ratio ac disputatio impulit, ut ita crederem, sed nobilitas etiam summorum virorum & auctoritas. Audiebam Pythagoram Pythagoreosque, incolas paene nostros, qui essent Italici Philosophi quondam nominati, nunquam dubitasse, quin ex universa mente divina (anima mundi) delibatos animos haberemus Cat. Maj. c. 21. De Platone res dubia est: quando alii ipsum magno numero hujus opinionis insimulant, alii vero exculpere conantur, ut Aug. Steuchus de perenni Philos. L. VIII. c. 1. & ex recentioribus Furnenckius T. VI. Philos. p. 36. Sed vero textus occurrunt in Platone luculenti, qui de dispersione animarum loquuntur, cujusmodi sunt: cum fuis, inquit, & quasi sparsis (*σπαρσισ*) a Deo animis, fore, ut certis temporum intervallis nasceretur animal religiosissimum. Et paulo post: Cum aurem animi corporibus necessario infererentur (*ἐπιφύεσθαι*) & ad

B

cor-

corporum accessio fieret, tum abscessio, necesse erat sensum existere unum &c. in Timaeo f. 41. 42. edit. Steph. conf. in primis ejus Phileb. f. 30. seq. Ut plura non cumulem. Vbi quidem, de insertione repraesentativa tantum, atque assimilativa, non vero de substantiali, Philosophum loqui contendunt, sed quis hunc sensum, verbis nisi penitus contortis, inde eliciat? Ipse etiam Furnenckius; *fatendum profecto est, inquit, has loquendi formulas esse omnino vituperandas & nescio quod erroris atque Caliginis sonare. l.c.* Quicquid tandem de Platone sit, de cujus inconstantia longum fore dicere, Tullio iudice, *L. I. de nat. Deor. c. 12.* Platonici tamen, ut Clem. Alexandrinus ait, *mentem (ἄν) dicunt partis divinae in anima effluxionem (ἀποπόρευ) esse, animam autem in corpore collocant. Strom. V. p. 590.* quo ipso tres illas hominis partes asserunt, quas hodiernum Fanatici nostri defendunt. Itaque Jac. Thomafius, magni iudicii Philosophus, errorem hunc paganum, *de contrariis rerum principiis, & capitale vocat & totius paganae impietatis fundamentum. Sched. Hist. p. 37.* Lipsius autem, in recensendis Stoicorum delirio occupatus, *unde haec talia? quærit, & plane in sententiam nostram respondet: quia persuasum iis, a Deo, i.e. mundi anima, animam hanc esse. Phys. Stoic. L. III. p. 874.* Postquam igitur Biblicis loquendi formulis involvi cœpta est haec doctrina, & cum unione Christi spirituali confundi, res male vertit deinceps, & in fanaticam hanc ἀποθεωσιν erupit.

§. VIII.

Quantum porro ad Subiectum artinet, & illud quidem *mediatum* sive *denominatiouis*, ut vocant, ex Apo-

Apostoli iudicio, homo est, mente carnis frustra inflatus. Oporteret enim gnauiter impudentem esse, qui Dei usurperet honorem, & vel Christi, vel Spiritus S. vel ipsius DEI nomen, temerario quodam ausu sibi tribuat; quae tamen arrogantia dicam, an idololatria? in mysticis omnium retro temporum deprehensa fuit. De Simone Mago, et praecipuo ejus sectatore Menandro, id constat ex Irenæo. *L. 1. c. 26 adv. Her.* Nec minus de Gnosticis id proditum est ab Epiphan. *Her. 26. p. 91. de Massalianis item Her. 80. p. 1069.* Imprimis autem de Manichæis, uti Auctor est Augustinus c. Faust. Man. *L. III. p. 169.* De Davide Ioris, VVeigelio, Stigelio, Bœhmio, Naylore, & Tremulorum secta nihil addo, cum deliriis propiora sint. Vid. Colberg. *Christian. Plat. P. I. 297. 298. 359. P. II. 376. 368.* Nec quemquam regegitum se Christum appellare posse, admitto, quocumque id colore pallietur. Ipsum igitur D. Spenerum, dolendum est, in has *νεσοφω- νίας* incidisse, aliosque, quod pace manium ejus dixerim, ad similes labyrinthos, elenchis suis invitasse. Ceterum, ex ipsorum mysticorum iudicio inter *αω- θεσυσυς* referuntur, non, qui vel carnis concupiscentiis, indulgent vel mysteriis fidei leviter tincti sunt, sed qui triplici illa via: *purgativa, illuminativa & unitive* incedunt, & sic per sanctimoniae & Theosophiae studium ad internam illam cum Deo unionem pertinent. Speciatim vero *θεσοσοφω* esse volunt (*α*) in sublimi gradu purgatum. Ut enim animae suam repetant originem, eluere debent vitiorum sordes, & ab omni sese impuritate mundare. Oporteret, Dionysius ille mysticorum Pater, inquit, eos, qui purgantur, pueros effici omnino, atque ab omni dissimilitudinis commixtione

*liberari, de Cal. Hier. c. III. f. 151. Biblioth. Max. Nec tan-
 sum ab omni militia recedendum Deificis, sed imperterrite
 semper obfistendum noxia remissiori, Gorderius ait, Isag.
 ad Myst. Theol. Dion. c. V. p. 19. (β) assidue orantem; quam
 in rem abutuntur illo Paulino: ἀδιαλείπτως προσέχουσα
 1. Thess. V. 17. Uti enim Massaliani quondam seu Eu-
 chitæ, in quovis homine duas statuebant animas, &
 contrariam adeo virtutem per preces expellendam
 esse judicabant, ut anima in consortium celestis sponsi re-
 cepta, Christum sese dicere posset, teste Epiph. l. c. Da-
 masc. de Heres. p. 303. ita ex eadem hypothesi, preces
 non ad cultum Deo præstandum, sed ad purgandam
 mali vim adhibent mystici, quas proinde, luperatis
 difficultatibus, preces quietis & recollectionis, sive silentii
 appellant. Perseverandum enim est animæ, & luctandum
 cum difficultatibus, quas in interiore recollectione senties,
 nec desistendum, donec sol interioris luminis oriatur, ut tra-
 dit Molinos, in Manuduct. Spirit. p. 94. Nimirum non
 mundo tantum aliisque mundi deliciis, sed externis
 quoque sensibus, quin & omnibus intellectus functio-
 nibus renunciat Deificatus, sic, ut in se ipsum de-
 scendat, & totum se contemplationi divinæ manci-
 pet. Equidem quærit Arnoldus: Num Mystica Theolo-
 gia ad vitam contemplativam saltem, non simul ad activam
 ducat, & respondet, dari vitam mediam, sive mixtam,
 & ex utraque quasi compositam, in qua et laboribus
 perfungi homo, & contemplationibus divinis indul-
 gere queat; Hist. Theol. Myst. p. 43. sed responsio non
 ferit scopum. Nam mysticis resignatio non tantum
 est quedam rerum mundanarum abnegatio, sed potius
 quedam suspensio, seu somnus trium animæ facultat-
 um sive potentiarum, sic, ut et sensus cessent, & ligetur
 memo-*

memoria & ipsa imaginatio per intervallum exiret, & anima obtusecat, ut jumentum; egregiam vero deificationem! prout illam ex hypothese Mysticorum describit Bossuetus Tr. quem vocat *Mysticum in Tuto p. 60.* Denique (γ) & experientia edoctum & probatum esse volunt θεοσοφοι. Ubi enim rationem reddere nequeunt absurdarum quas fovent, assertionum, ad experientiam provocant, & hanc sibi magistram deposcunt. Rusbroschius certe, præmissa doctrina: *Patrem gignere filium in anima nostra*, pergit: *Sed hanc Dei actionem nos comprehendere non valeamus, neque capus noster eo penetrare potest. Spec. et. Salut. p. 57.* Id quod ipsius Dionysii quoque, & Scholasticarum, quin & omnium Spirituallium commune refugium est: uti ex scriptis illorum dispalescit.

§. IX.

Multo autem perplexior res est de Subjecto immediato seu perfectionis, si Theologiam mysticam terminis scholasticis comprehendere licet. Quando enim tres homini partes assignant, & præter animam & corpus, nescio quem spiritum confingant, Platonicos imprimis secuti, multis iterum vicibus se involvunt, & modo spiritum sive mentem, modo animam pro particula divinitatis venditant, quas tamen in præsentem mittimus ambages. Saltem quæ de fundo, sive centro animæ disputant, quand quidem in hoc ἀνοθεωσι credunt perfici, dispiciemus. Cum enim Deus hominem ideo condiderit, ut sese cum ipso communicaret dubium non esse ajunt, quin homini singulari ratione præfens sit, nec in creaturis inanima-

tis aut vilibus, sed in nobilissimo animantium genere sedem sibi figat. Itaque in homine naturaliter ac necessario locus quidam dabitur, pro Deo Divinisque operationibus, Poirerus, mysticorum Promachus, inquit. Quem autem dicemus locum Dei esse? an corpus, carnem, aut sanguinem; minime. an imaginationem aut phantasiam: neque hoc: an rationem: at hic locus est imaginum & divinorum operum, non autem Dei ipsius. Quemnam ergo locum hunc dicemus? consulamus Deum, quem sibi locum dari velit, & audiemus respondentem: Fili da mihi, cor tuum. Hic, hic est locus ejus exclamat, hoc centrum animae. Oecon. Div. Lib. III. p. 689. Idem & fundum anime, quin & punctum saliens cum mysticis vocat, per quod Deus accedat, & sese vere manifestet. Deus non est in loco extra nos posito, ait, ex quo radios suos emittat, ac per aerem ad corda usque nostra trajiciat: sed Deus per naturam suam & necessario in se ipso est, aut in propria cogitatione sua; idemque secundum placitum suum, domicilium sibi facit in desiderio ac cogitatione nostra; cujus fundus centrumque & radix locus divinus est, quem Deus occupat, imo & punctum saliens, per quod Deus accedit, aut sese vere manifestat. Ille inquam per centrum intrat & nascitur, indeque in uniuersum spatium ut ita loquar, totius anima, quod infinitum est, sese diffundit. ib. L. III. p. 688. Conferendus hic Ioannes Rusbrochius est: qui inter veteres mysticos vere unus desit nugari. Enim vero, inquit, celestis Pater noster, in regno anima nostra sic vivit, ut in se ipso, ibique supra intellectum in fundo intelligentia nostra, incomprehensibilem nobis praestat claritatem suam, Paterque una cum Filio effundunt in nos supra voluntatem & actionem, immensum & inexhaustum amorem suum. Voluntas nostra in fundo bona voluntatis nostrae igni-

ta illa scintilla est, & anima vivacitas, ubi Pater suum genuit Filium & viriusque immensa & infinita manat charitas. Variant licet sententiæ, & tenebris suis involvantur, tamen vel ex hypothesi *πρὸς ἀρχῶν ἐναρτίων* suspectum mihi hoc commentum est; quandoquidem ignita scintilla & punctum illud saliens, quid aliud quam particulam divinæ auræ, spirant. Nec quenquam adeo hospitem in historia Manichæismi fore credam; quin has aut similes loquendi formulas, in eadem sibi observatas meminerit.

S. X.

Caeterum pergendum nobis est ad fictæ hujus ἀποθεώσεως causam, qualem quidem mystici communicantur. Nulli enim non excutiendi recessus sunt, ut mysterium hoc magnum, uti vocant, exploretur. Ac satis quidem sobrie Pater mysticorum, Dionysius differit, cum divinum, inquit, Numen hujus disciplinae principium existit, qua sanctæ mentes in sui deveniunt cognitionem. De coelesti hierarchia. p. 199. Et rursus: Dicimus, Dei principalem beatitudinem, quæ natura deitas est, esse principium Θεοποίησεως seu deificationis, ex quo ii, qui deificandi sunt, deificentur. *ibid.* p. 194. Sed paulo post, Deum adeo immediate omnia hic agere, statuit, ut nulla vel verbi vel fidei habeatur ratio. Nam intellectio Dei (quæ hujus loci est) non ex scripturarum auditu, nudave sacrarum doctrinarum pronuntiatione existit, sed ex visionum etiam cognitione, ut ibidem Dionysius tradit, & S. Maximus in scholis p. 195. Ac proinde, quæ in nomine quidem Christi credunt, ad perfectam tamen notitiam non assurgunt, inter ἀπώθητες i. e. ab hoc mysterio longius

gius remotos refert Pachymeres, in paraphrasi ad Dionys. p. 341. Quid quod ipsius Christi Servatoris memoriam, una cum ceteris imaginibus rerum deponendam censeant. Nam Molinosi ac Malavalli recentium mysticorum assertio est: *hominem per totos triginta annos omni cogitatione de Christo carere posse; quod mediis utendum non sit, cum ad finem perventum est*, uti refert Bossuetus *Mystic. in tuto. p. 76.* Ita mente carnis inflari, novi Spirituales, id unum agunt, ut Christum nobis eripiant, eoque palmam salutis intervertant.

S. XL.

At seclusis tandem ambagibus, edisserendum est, in quo *forma*, vel, ut in describendis rerum conceptibus loquimur, *formalis ratio* fanaticae huius ἀνορθώσεως consistat. Ac *formam* quidem *genericam*, si requiras, satis est, *irruptionem in non visa*, quando ἐμφαντικότερον vix suppetit vocabulum, eandem cum Apostolo dixisse; quocum si periphrasin connectas, a *subiecto θεσπέσιο*, ab *attributo*, angelica scilicet humilitate, a *modo operandi*, qui cum suppressione facultatum animae & iniuria corporis coniungitur, & ab *ipso denique sine*, qui fidei & salutis inversio est, depromptam, non apparet sane, quid ad experimentandam illius *formam*, seu *differentiam specificam* desiderari amplius queat. Iam quanto conatu & molimine, in non visa penetrent Spirituales illi, quam praeterea humilitatis & sanctimonicae speciem praeseferant, quamque horrenda opinionum portenta cumulent, non licet mihi exequi in praesenti. Quot enim sententias, tot phantasiae turbelas, imo quot opiniones a Scripturis abhorrentes, tot deliria obserues, quae tamen ipsa verbis

bis

bis & sententiis Scripturæ dolose involvuntur. Difficile autem est, aliorum somnia, maxime vero ex atrabile suborta, divinare. Quia tamen philosophiæ Scholasticæ ea felicitas est, ut uno quasi fasce diffusissimos rerum conceptus complecti possit, ponderatis plerumque omnium sententiis, fanaticum hoc mysterium, *ἑρμηνεύς*; in abdicatione sensuum & functionum intellectualium *ἑρμηνεύς* autem in contemplatione divinæ essentiae & unitiva, eademque immediata æterni luminis contemplatione constituimus eo enim spirituales nostros pagana illa, de utroque rerum principio, hypothekis ducit. Audiamus Dionysiasstrum, quem omnes sibi ducem deligunt, ac magistrum: *Tu vero, chare Thimothee, in mysticis contemplationibus, intenta exercitatione, & sensus relinque, & intellectuales operationes, & sensibilia & intelligibilia omnia, & ea, quæ sunt, & quæ non sunt universa, ut ad unionem ejus, qui supra essentiam & scientiam est, quantum fas est, in demonstrabiliter assurgas; siquidem per licentiam & absolutam, & puram tui ipsius a rebus omnibus avocationem, ad supernaturalem illum caliginis divinæ radium, detrahis omnibus, & a cunctis expeditus, eveheris. Theol. Myst. c. I. p. 339.* Quem proinde secutus Reuchlinus: *Detificatio est, inquit, cum ab objecto præsentem per medium suum exterior sensus transit in sensationem interiorem, & illa in imaginationem, & imaginatio in rationem, & ratio in intellectum, & intellectus in mentem, & mens in lucem, quæ illuminat hominem, & illuminatum in se corripit. L. I. de arce cabalisticæ f. 617.* Atqui hoc ipsum Platoni dicitur *Ἰδαίου τὸ ὄραον ὄν. i. e. contemplari ipsam substantiam. in Phædro. p. 272.* Porphyrio autem *elevare sese πρὸς τὸ ἔνταον ὄν. Parr. II. Sentent. p. 309.* Porro alii *ἑρμηνεύς* hanc

hanc formam per immensitatem sui, in divinitatis abyssum depingunt: Nam nihil aliud est, Rusbrochius inquit, quam cum amore ac desiderio conjunctus defluxus seu immenso sui in divinitatis abyssum, quam solo creato lumine nullus intellectus attingere potest: At ubi intellectus exclusus foris subsistere cogitur, eo affectus & amor penetrant ac intromittuntur. Spec. et. p. 783. Nihilo etiam faniora sunt, quae Henricus Harphius tradit: Sic Spiritus noster in suam originem, i. e. mentis apicem se convertens & ultra in Spiritum increatum se reclinans feliciter mereatur renovari. Quia dum increatus Spiritus se totam immergit, & liquecat, & in illam abyssum infinitam defluit de novo, semper illius imago renovatur, ut audire feliciter mereatur: Filius meus es tu, ego hodie te genui. Et paulo post: O anima mea, unde profluxus tuus sumisti exordium? Nonne ex illa abyssu divinitatis velut essentia de essentia, vita de vita, intelligentia de intelligentia, lumen de lumine? Sed creaturaliter, non essentialiter: Non dea de Deo, sed deificata a Deo. In Theol. Mystic. Lib. V. collat. 11, p. 683. Arnoldus hanc, ἀποθέωσις in Sophiae cum anima conubio sponit, quae hypothesis explosa jam alibi est. Molinosi autem, & Francisci de Salignaco, & Malvali, hoc periculosior error est, quo apertius Servator Christus, ipsaque SS. Trinitas impugnatur. Nam DEVS purus saltem contemplationis objectum est, inquit, nec quicquam addendum simplici DEI visioni, ac NB. nequidem ipse Christus aut personae divinae. Quo de vid. Bossuetus in Quierismo redituivo p. 400.

§. XII.

Consequens hujus deificationis Proximum Status est, quo, postquam diuiniior hominis pars ipso cum Deo
coa-

coasluit, & ceu phrasis habet, in diuinitatem absorpta est, mirifice gaudet atque exultat. *Status noster ortosus, Rusbrochius inquit, Spiritus puritas est, ubi nos unum cum Deo, transformatosque in Deum & Spiritu defecisse & in Deum excessisse sentimus. Atque in ipsa vnione unus cum eo Spiritus & vna vita sumus: Sed tamen semper creatura manemus. Specul. aeternae salutis, p. 59. Cum vero supra omnem modum sibi videantur esse beati, Modinescientiam id vocant, verbo mysticis solenni. Modinescientia, inquit idem, est cognitio quedam modi experta, & in qua cunctae actiones rationis deficiunt: cernit quidem aliquid, sed quid nam sit, ignorat. De vera contemplatione. p. 595. Atque in hoc statu vel minimum temporis momentum multis seculorum millibus aequiparari posse, quin & et declarando totidem secula non sufficere, testatur Poireretus Oecon. L. 1. p. 121. Qua quidem beatitate ita sibi blandiuntur nonnulli, ut vel Reges se putent, vel ipsius Dei folium in his terris tenere. Quem tamen alii detestantur furorem, sic ut pro Deificatis saltem haberi gestiant, de quo vid. Harpbins Thelog. myst. p. 683. Nam licet anima aeternae sit conformis sapientiae, non tamen ipsa Deus est, nec natura divina. Filii Dei sumus, non quidem ex natura sed gratia, sicque simplices reddimur, quae Rusbrochii modestia est, Specul. aeternae Salut. p. 58-59.*

§. XIII.

Sed nimis diu haesimus circa explicandam sanati-
ἀναδεδωσας
 cae media est, seu vias, ut mystici vocant, per quas ad
 supremam hanc beatitudinem sese contingere posse

existimant. Tergemina autem vis est, ut constat: purgationis, scilicet, illuminationis atque unionis, utur ultima non tam via, quam terminus viæ mereatur dici. Quartam Rusbrochius addit, quam viam superessentia vocat, ceu summum perfectionis gradum. Est etiam quidam Sixtus Bergomensis, qui quinquaginta vias ad Deum ducentes commendat, in via mont. ad cœlum. Sed trivium illud decantatum omnes Spiritualem rerum magistri amplectuntur, uti autor est Sandæus in Clav. Theol. Mysticæ p. 360. Nam Platonice illud suam debet originem, quippe qui tres virtutum classes constituiebant καθαρνας purgativas, νοητικές intellectuales, & denique παραδειγματικές seu exemplares: quas quidem, a virtutibus πολιτικis, quæ in περιποιήθεια consistunt, & ab Aristotele explicantur, distinguebant; eo, quod illæ προς θεωρίαν, seu ad contemplationem insigniter facerent, ut ex instituto Porphyrius explicat Part. II. Sent. c. 34. p. 235. Negari tamen nequit; longe ultra ternarium hunc numerum assurgere mysticos, cum veteres tum modernos. Nam aliud ipsis medium perveniendi ad hanc ομοίωσιν Θεῶν est cognitio sui, aliud introversio & recollectio sui: aliud amor DEI purus, aliud mors sensuum & affectuum; aliud justitiam rationis, aliud oratio quietis, & complura hujusmodi. Quæ tamen ita inter se cognata sunt, ut quandoque vix inter se discernantur. conf. B. Colbergium in Christianismo Platónico, & Vener. Dn. Bucherum in Platone mystico, libris perspicue solideque scriptis, eoque juventuti nostræ vel maxime commendandis.

S. XIV.

Denique, quae nostra de hoc commento my-
 stico sententia sit, paucis, restat, ut edisseramus. Quan-
 ta verocunque dulcedine, Lectorem demulceat, quod-
 cunque sanctimoniae & perfectionis studium osten-
 tet haec philosophia, tamen, si ex vero rem aestimes,
 non secus ac pro *νενη ἀπάρη* & inani deceptrice cum
 Apostolo habenda est. Haec enim illa, a qua suos
 revocans Apostolus *videte*, inquit, *ne quis sit, qui vos*
depraedetur per philosophiam & inanem deceptionem juxta
decreta hominum, juxta Elementa mundi, & non juxta Chri-
stum: Quoniam in illo inhabitat omnis plenitudo Deitatis
corporaliter. Col. II, v. 8. 9. Sed quam hic philosophiam
 indigitat Apostolus? non aliam cerre, quam quae hac
 aetate maxime florebat. Itaque Pythagoreos haud du-
 bie respicit, quippe quorum propria philosophiae vox
 erat, quam per modestiam prae Sophia amplecteban-
 tur. Stoicos item; horum enim *παραδοσεις* seu decreta
 erant; quandoquidem distinguebant illi philosophi-
 am in dogmaticam quae *παραδοσεις* & *νυγίας διδασκας*, seu
 ut Cicero interpretatur, *decreta* continet; & *paraeneti-*
cam, quae praecepta ad vitam utilis inculcabat, de
 quo videsis Lipsium in *manduct. ad Phil. Stoic. p. 755.*
 Platonicos denique, quippe quorum erant *σοφεία τῶ*
κόσμου seu *elementa mundi*, siquidem Platonici, referente
 Tullio, *starebant, & mundum Deum esse, & coelum & astra,*
& terram & animos, & eos, quos majorum institutis acce-
pimus. De Nat. Deor. L. I, Cap. XII. ed. Gron. Atque
 haec non Deor, sed *Elementa mundi* esse, quis neget?
 Omnibus itaque his philosophorum familiis, cum
 hypotesin, *de animae emanatione ex essentia DEI, & inean-*
dem

dem reductione, ut nobis supra evictum est, foverent, & cuivis homini sapienti τὴν θεότητα vendicarent; reclamatione Apostolus diserte, & nullum hominum praeter Christum existere, inquit, *in quo θεότης radiat*; h. r. vicissim, cum illi quandam divinitatis particulam homini ingenitam fingerent, hic πᾶν τὸ πλήρωμα *in Christo inhabitare docet*, atque hinc *deceptricem Philosophiam* ex merito vocat; ipsosque Philosophos, ut carne mentes inflatos, & brabei-everfores, palam detestatur.

§. XV.

Ut proinde ab ultimo regrediar, lubrica illa triplex mysticorum via est, & in praecipitis praesentissima abducit. Unica ex adverso nobis, non tergemina via & vita est, nempe CHRISTVS, *Ego sum via, veritas & vita, nemo venit ad Patrem (nec rediuntur cum DEO,) nisi per me Ioh. XIV, 6.* Triplex illa via, quantamque sanctimoniam speciem praebet, mere tamen legalis est, & fructus bonorum operum ex viribus propriis & nescio quo purgandi studio promittit: at longe aliter habet doctrina Christi: ego sum vitis, inquit, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me nihil potestis facere. *Ioh. XV, 1.*

§. XVI.

Tantum porro abest, ut unio illa mysticorum, cum *unione nostri cum Christo* quicquam commercii habeat, ut potius, toto, quod ajunt, coelo, invicem distent

distent. Illa ipsius generationis & naturae, haec regenerationis ac gratiae beneficium est. Illa ex pagana hypothesis, de contrariis rerum principiis fuit, haec promissionibus Evangelicis innuitur; quandoquidem per *ἐπαγγελιαῶν* consertes efficiamur divinae naturae. 2. Petr. I, 4. Altera illa DEVM fingit per rerum naturam diffusum, ex quo animi nostri decerpantur, & cum corpore coalescant: haec DEVM appropinquantem nobis facit, ut ipsimet Domino agglutinemur, & ipsius DEI trinuntium templum evadamus, 1. Cor. III, 16. 17. 10. XIV, 23. Illa, si modum spectes, essentialis & corporalis est, dicente Arnoldo, Fanaticorum chorago, *Got wird mit unsern Verstand und Willen zu einen Geist, in des Wesens Einigung.* Item: *Dein Wesen hat in mir selber den ganzen Tempel Leib erfüllt. Ich muß in die vergöttert seyn, zum wesentlich geeintem Ein, &c. Myst. Soph. p. 22. 28. 29.* Haec contra duarum quidem essentialiarum, at gratiosa tamen & spiritualis est; praeunte videlicet Scriptura; quae non modo divinae naturae *κονωσίαν* asserit l. c. sed & Patrem, Filium & Spiritum S. i. e. DEVM trigunum inhabitantem in nobis Rom. VIII, 10. 11. 16. 17. 10. XVII, 20. 21. Interim *mysterium* hoc esse, & illud quidem magnum ac tremendum ipsomet cum Apostolo profiteamur *Ephes. V, 30. 32.* Per illam denique mysticus sibi videtur evasisse DEVS, Christus & Spiritus S. at per hanc non nisi Filii DEI, Filii Christi, & Filii Spiritus S. sumus, testibus locis. *Gal. III, 16. Rom. VIII, 9. 1. Cor. III, 21.*

§. XVII.

Quod si justo ordine revertamur ad causam hujus unionis, absit, ut Deum immediate cum homine in rebus

rebus spiritualibus operari statuamus; & res divinas
 citra notiones, & imagines, citroque discursum con-
 cipi oportere arbitremur. Avocentur sensus ad in-
 tra; neque tamen ligentur aut supprimantur, quo
 minus in contemplationem admirandarum operum
 divinorum excitentur, *conf. Psalm. XIX, 2. Rom. 1, 20.*

§. XVIII.

Denique ut nihil quicquam de *Subjeto* addam,
 quod ubi ex mysticorum legibus praeparaveris, ultro
 patet, a fide & gratia Evangelica alienum esse; saltem
 de pagano illo *principio* quod supra explicatum fuit,
 observo, nihil illo foedius vel Paganismo propius,
 videri. Rejicit illud Historia creationis, S. literis re-
 velata; anathemate ferit vetus Ecclesia *Concilio Tolet.*
c. 21. Concil. Braecarenf. l. c. 8. ipsimet gentiles ex sana
 ratione deriserunt Philosophos suos; quod non viderint
distractione humanorum animorum discerpi & lacerari Deum,
& cum miseri animi essent, tum DEI partem esse miseram.
Cic. Nat. d. l. l. c. 11. Dolemus igitur vicem Ecclesiae,
 quod denuo infestetur Paganismo, vel
 ab ipsis quondam Paganis
 repudiato.

SOLI DEO GLORIA.

ED - Beg 2002

01 A 6739

Sb.

Do

Reha ✓

41
Juli

m. 16
DISPV TATIO THEOLOGICA,
QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE REGIO,
FRIDERICO AVGVSTO,
ELECTORATVS SAXONICI HEREDE,
DE
ΑΠΟΘΕΩΣΕΙ
FANATICORVM,

PRAESIDE
DN. IO. GEORG. NEVMANNO,

S.S. THEOL. DOCT. EIVSDEMQUE PROF. PVBL.
ALVMN. ELECT. EPHORO, ACAD. BIBLIOTH.
H. T. DECANO,

*PRO LOCO INTER CANDIDATOS THEOL.
OBTINENDO,*

D. XII. CAL. FEBR. A. MDCCVI.

TVEBITVR
M. GOTTFR. SCHOENING,
ORD. PHIL. ASSESS.

VITEMBERGAE,
Apud IO. CHRISTOPH. TZSCHIEDRICHVM,
Recusa 1737.

(3)